

Evaluatie ondersteuningsplan

In het eerste kwartaal van 2022 hebben de professionals en de directeuren van de scholen in onze regio en de beleidsmedewerkers van de aangesloten gemeenten met het samenwerkingsverband hun ervaringen met de realisatie van de doelen uit het ondersteuningsplan 'Meer mogelijk maken' 2019-2023 gedeeld.

Deze belanghebbenden is gevraagd aan te geven in welke mate we op weg zijn om de doelen te realiseren die het samenwerkingsverband uiterlijk 1 augustus 2023 bereikt wil hebben. De deelnemers hebben gereflecteerd op de periode 1 augustus 2019 tot en met 31 december 2021.

Alle deelnemers aan de evaluatie hebben ter voorbereiding op de interviews een notitie ontvangen waarin de aanpak van de evaluatie beschreven is. In deze notitie is informatie opgenomen over het wettelijk kader waaraan samenwerkingsverbanden gebonden zijn. Ook is hierin beschreven wat de missie, visie en waarden zijn die richting geven aan ons handelen en de doelen die we willen bereiken. Deze uitgangspunten en ambities vormen het strategisch kader voor onze vereniging en zijn beschreven in het ondersteuningsplan 'Meer mogelijk maken'. Daarnaast zijn in de notitie kwantitatieve gegevens verstrekt over de bereikte resultaten en is de meerjarenraming opgenomen zoals verwerkt in het bestuursverslag 2020.

Regionaal Samenwerkingsverband Breda en omstreken

Samen zorgen we voor passend onderwijs.

Doelen

De deelnemers aan de evaluatie is gevraagd te reflecteren op vier speerpunten:

- 1. In welke mate beschikken we over een dekkend netwerk van faciliteiten zodat we recht kunnen doen aan de onderwijs ondersteuningsbehoeften van ieder kind in de regio?**
- 2. Leidt de samenwerking met de aangesloten gemeenten tot het gezamenlijk ondersteunen van een ononderbroken schoolloopbaan van alle kinderen in onze regio?**
- 3. Wat zijn de ervaringen van de deelnemers aan de evaluatie met de advisering en verstrekking van middelen door het samenwerkingsverband aan de scholen voor de leerlingen die meer nodig hebben**

dan met de basisondersteuning verstrekt kan worden? Wat zijn de ervaringen met de besluitvorming van het samenwerkingsverband ten aanzien van de leerlingen die noodzakelijkerwijs aangewezen zijn op het speciaal (basis) onderwijs?

- 4. Op alle niveau's streven we naar uitwisseling van kennis en ervaring over passend onderwijs binnen de school en tussen de scholen onderling. Lukt het ons om aan elkaar ruimte te bieden voor continu leren? En ervaren onze professionals daarnaast voldoende ruimte om te handelen?**

Dekkend netwerk van voorzieningen

In de interviews is aan de deelnemers gevraagd of wij op het 'juiste schaalniveau' (de buurt, de wijk, de gemeente, de regio) beschikken over een kwalitatief en kwantitatief toereikend divers en complementair onderwijs ondersteuningsaanbod dat aansluit op de behoefte van de leerlingen in onze regio.

Deelnemers aan de evaluatie vertellen dat het lang geduurd heeft voordat binnen de werkeenheden het gesprek over het netwerk van voorzieningen en de mate waarin dit toereikend is, op gang kwam. In de meeste werkeenheden zijn echter inmiddels stappen gezet om in kaart te brengen wat er nodig is, wat er al is en wat er nog ingericht moet worden.

Professionals en directeuren geven aan dat zij hierbij meer ondersteuning van hun bestuurders nodig hebben dan zij nu gekregen hebben.

Over het algemeen geven de professionals aan dat zij een goed beeld hebben van het onderwijs ondersteuningsaanbod op hun school en het proces dat doorlopen wordt op het moment dat een leerling meer nodig heeft dan de school binnen de basisondersteuning kan bieden. Ook geven zij aan dat het aanbod tegemoet komt aan de onderwijs ondersteuningsbehoefte van de meeste leerlingen.

Het onderwijs ondersteuningsaanbod van de school wordt over het algemeen regelmatig geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. De intern begeleiders hebben zicht op het onderwijs ondersteuningsaanbod van de andere scholen binnen de werkeenheden. Met name de overleggen tussen de intern begeleiders op het niveau van de werkeenheden leveren hier een bijdrage aan.

De professionals werken vooral samen met de professionals van de eigen school en in enige mate met professionals van andere scholen van de eigen onderwijsinstelling. Samenwerking tussen scholen van andere onderwijsinstellingen, o.a. ten behoeve

van BAO-BAO verwijzingen komt (moeizaam) op gang. Op dit moment is hierdoor het aantal BAO-BAO verwijzingen beperkt. Een aantal deelnemers aan de evaluatie geeft aan dat verwijzing naar een andere onderwijsinstelling niet aansluit bij de ambitie om zoveel mogelijk leerlingen op de eigen school te houden en dat de school ook oog heeft voor haar concurrentiepositie in de buurt.

Andere deelnemers geven juist aan dat zij de concurrentie tussen de scholen binnen hun werkeenheden ten aanzien van de inschrijving van leerlingen 'achter zich hebben gelaten'. Zij hebben vertrouwen in elkaar en zijn transparant naar elkaar ten aanzien van de grenzen aan het onderwijs ondersteuningsaanbod dat zij kunnen bieden. In deze werkeenheden wisselen professionals en directeuren van verschillende scholen kennis en expertise uit, analyseren gezamenlijk de data die beschikbaar zijn met

betrekking tot de verwijzing van leerlingen naar andere scholen en zijn werkgroepen ingericht om het onderwijs ondersteuningsaanbod te versterken.

Diverse deelnemers aan de evaluatie gesprekken verwachten dat door de nieuwe school ondersteuningsprofielen (SOP) meer zicht ontstaat op het onderwijs ondersteuningsaanbod van de scholen binnen de werkeenheden. Het opstellen van de SOPs wordt gezien als een 0-meting met betrekking tot het in kaart brengen van het huidige onderwijs ondersteuningsaanbod. Verwacht wordt dat de SOPs de samenwerking tussen de scholen zal bevorderen en de onderlinge afstemming zal stimuleren.

Een enkele werkeenheden geeft aan dat ze van plan zijn gezamenlijk nieuwe faciliteiten te ontwikkelen. Het gaat hierbij dan met name om faciliteiten die het mogelijk maken leerlingen met 'moeilijk verstaanbaar gedrag' beter te ondersteunen.

De geïnterviewden geven aan dat zij voor de

procesregisseurs van het samenwerkingsverband een rol weggelegd zien met betrekking tot het leggen van de verbindingen ten behoeve van het delen van de 'good practices'. Zij geven aan dat het hen zou helpen als het samenwerkingsverband de hiaten en de overlap in het netwerk aan voorzieningen in kaart zou brengen.

Een ononderbroken ontwikkeling

Wij zetten in op integraal arrangeren. Integraal arrangeren is aantoonbaar het startpunt van de samenwerking tussen jeugdzorg en onderwijs. De juiste professionals in jeugdzorg en onderwijs maken samen met ouders, kind en school een specifiek plan om voor het kind in kwestie een passend aanbod te realiseren.

Tijdens de gesprekken met de professionals en directeuren van de scholen en de beleidsmedewerkers van de aangesloten gemeenten is geprobeerd een goed beeld te krijgen van de aard, de kwaliteit en de intensiteit van de samenwerking tussen de professionals op school en de professionals van de gemeente en haar uitvoeringsorganisaties (leerplicht, zorgaanbieders, schoolarts, GGD, CJG). Besproken is of zij elkaar kennen en beschikken over elkaars

contactgegevens, of de samenwerking prettig verloopt en effectief is.

Met name de intern begeleiders hebben contact met de professionals van de gemeente en haar uitvoeringsorganisaties. Intern begeleiders geven aan dat het betrekken van partners en het coördineren van de samenwerking tussen professionals in de (jeugd)zorg en de gezondheid hen veel tijd en energie kost. Aanvankelijk verliep deze samenwerking moeizaam, maar de professionals van de verschillende organisaties weten elkaar nu beter te vinden. Een aantal maal is door intern begeleiders aangegeven dat het vooral van belang is dat zij actief werk maken van het initiëren, verbreden en borgen van hun eigen netwerk. Als je elkaar weet te vinden en leert kennen is al een belangrijke basis voor constructieve samenwerking gelegd. In een aantal situaties bestaat echter het gevoel dat partners

lastig te betrekken zijn en casussen ‘afhouden’. Vaak is ook niet geheel duidelijk wie ‘welke rol’ heeft met betrekking tot afstemming, coördinatie en besluitvorming.

De samenwerking met de professionals van de GGD wordt ervaren als ‘laagdrempelig’: deze medewerkers schakelen ook in een vroegtijdig stadium al mee.

Voor de intern begeleiders is het vaak lastiger om contact te leggen met de medewerkers van het CJG. Bij deze organisaties vinden veel personele wisselingen plaats, is regelmatig sprake van onderbezetting en zijn er wachtlijsten. Hierdoor is het lastig elkaar te vinden, een relatie op te bouwen en te onderhouden. Voorheen werkten de CJG medewerkers van veel gemeenten op de scholen. Deze fysieke nabijheid vereenvoudigde de samenwerking en werkte drempelverlagend voor ouders. In een enkele gemeente is een CJG medewerker nog wel werkzaam in de school en deze neemt deel aan de overleggen van het

ondersteuningsteam op de school. In deze gemeenten verloopt de samenwerking met het CJG prettig en effectief.

Ook de ervaringen met betrekking tot de samenwerking met leerplicht wisselt. Een aantal intern begeleiders werkt heel constructief en effectief samen met de leerplicht ambtenaar, andere intern begeleiders hebben hier minder positieve ervaringen mee opgedaan. Ook hier wordt de samenwerking negatief beïnvloed door de vele personele wisselingen.

Steeds vaker werken intern begeleiders samen met de uitvoerders van zorg (fysiotherapeuten, logopedisten, jeugdzorg aanbieders) en wordt behandeling of begeleiding op school gegeven.

In complexe casussen, waar intensieve zorg en zware ondersteuning nodig is, missen de intern begeleiders de regisserende rol van de gemeente. Geen van de uitvoerende organisaties die in opdracht van de gemeente werkt heeft voldoende mandaat om beslissingen te nemen over de prioritering van de inzet van zorg. Hierdoor verloopt de kwaliteit van de uitwisseling van deze informatie tussen onderwijs en ‘zorg’ moeizaam en stagneert de ondersteuning aan leerlingen of is de geboden ondersteuning niet effectief.

De directeuren werken over het algemeen constructief samen met de beleidsmedewerkers van de gemeenten, maar zijn vaak kritisch op de gemeentelijke beleidskeuzes met betrekking tot de verdeling van middelen ten behoeve van het onderwijsachterstandenbeleid en het beleid op het gebied van het leerlingenvervoer.

In de meeste gemeenten vindt de operationele afstemming met het onderwijs niet op het niveau van de werkeenheden, maar op het niveau van de individuele leerling plaats. Continuïteit met betrekking tot de samenwerking ontbreekt. Heldere en in de praktische werkelijkheid 'werkende' en gezamenlijk vastgestelde en toegepaste werkprocessen zijn veelal afwezig. Hierdoor lukt het nog onvoldoende om integraal te arrangeren.

In een enkele gemeente sluiten medewerkers van de gemeente aan bij de overlegstructuur van de werkeenheden. Hier wordt gezamenlijk gewerkt aan het in kaart brengen van de onderwijs ondersteuningsbehoefte van leerlingen waarin op dit moment niet binnen die gemeente voorzien kan worden. In die gemeenten wordt verkend op welke wijze de gemeente, haar uitvoeringsorganisaties en

het onderwijs gezamenlijk de hiaten in het netwerk kunnen dichten.

Wij realiseren een uitbreiding van de doorgaande lijn in ondersteuning om het netwerk passend onderwijs te verfijnen en om thuiszitters te voorkomen.

Om meer zicht te krijgen op de samenwerking tussen de voorschoolse voorzieningen, het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het speciaal (basis) onderwijs is aan de directeuren gevraagd om aan te geven op welke wijze de overdracht van informatie van de voorschool naar het basisonderwijs, van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs en van het regulier onderwijs naar het speciaal (basis) onderwijs georganiseerd is.

De deelnemers aan de evaluatie geven wisselende reacties op de kwaliteit van de samenwerking tussen de voorschool en de basisschool. Een deel van de deelnemers geeft aan dat de samenwerking met de

medewerkers van de voorschoolse voorzieningen nog niet optimaal is.

Er vindt regelmatig onderlinge afstemming plaats, maar structurele afspraken ontbreken vaak. Hierbij speelt mee dat er veel verschillende voorschoolse voorzieningen zijn en een aantal ouders geen gebruik maakt van deze faciliteiten, waardoor soms toch kinderen met een zware onderwijs ondersteuningsbehoefte te laat in beeld komen.

In een aantal werkeenheden zijn de deelnemers aan de evaluatie positiever, zij geven aan dat de samenwerking zowel relationeel als inhoudelijk constructief is. Op structurele basis vindt afstemming plaats over de leerlingen die bijna vier jaar worden. De overdracht van informatie tussen de voorschoolse voorzieningen en de school is in die situaties 'warm en goed'.

Een aantal scholen werkt ook beleidsmatig constructief samen met de voorschoolse voorzieningen. Hierbij wordt bijvoorbeeld gezamenlijk gewerkt aan het in kaart brengen van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen.

Meerdere intern begeleiders geven aan dat zij intensiever zouden willen samenwerken met de medewerkers van de consultatiebureaus, de kinderopvang, gastouders en andere organisaties die ouders en jonge kinderen ondersteunen.

De intensiteit van de samenwerking tussen het regulier basisonderwijs en het speciaal (basis) onderwijs verschilt. Een aantal intern begeleiders ervaart deze samenwerking als goed, het merendeel geeft aan dat zij geen of bijna geen contact hebben met hun collega's op het S(B)O. Leerkrachten en ouders gaan als leerlingen 'noodzakelijkerwijs' aangewezen zijn op een specialistische onderwijsvoorziening wel vaak kijken op de scholen.

Een enkele werkeenheid, met name die buiten de grote kernen, geeft aan dat het wenselijk is dat ook vertegenwoordigers van het S(B)O aansluiten bij de overleggen. Zij missen de aansluiting van deze scholen op de samenwerkingsstructuur van de werkeenheden.

Soms blijkt na afgifte van een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) dat voor die leerling op de speciaal (basis) onderwijs voorziening die de voorkeur heeft

van de ouders, geen plek is voor de leerling of dat het onderwijs ondersteuningsaanbod op die school onvoldoende aansluit op de onderwijs ondersteuningsbehoefte van die leerling. Ook op S(B)O scholen is het onderwijs ondersteuningsaanbod immers niet uniform.

Ook komt het regelmatig voor dat leerlingen pas op het S(B)O ingeschreven kunnen worden op het moment dat vanuit de gemeente, de zorgverzekeringswet of de wlz de benodigde zorg voor die leerling geregeld is. Intern begeleiders geven aan dat niet altijd deze stappen voorafgaand aan de aanvraag van een tlv doorlopen zijn waardoor het, na afgifte van de tlv, nog enige tijd in beslag kan nemen voordat een leerling ingeschreven kan worden.

In een aantal casussen is de situatie op de school die de aanvraag ingediend heeft echter zodanig urgent, dat de leerling gedurende de periode dat deze stappen gezet worden 'thuiszit'. Intern begeleiders geven aan dat zij vinden dat het van belang is dat

zodra de verwachting is dat een leerling aangewezen is op een specialistische onderwijsvoorziening er contact is met die school.

De geïnterviewden geven aan dat zij na de verwijzing van één van hun leerlingen naar het speciaal (basis) onderwijs graag contact zouden houden met de professionals op de nieuwe school van deze leerling, maar dat dit in de praktijk vaak niet lukt. Aangegeven is dat in de nazorg na een verwijzing mogelijk nog 'winst' te behalen is.

De directeurs vragen het samenwerkingsverband voldoende plaatsingsruimte in het S(B)O te organiseren. Zij hebben de ervaring dat aan het eind van het schooljaar niet in alle klassen nog plek is voor leerlingen.

De meeste deelnemers aan de evaluatie zijn positief over de samenwerking tussen het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Aangegeven is dat de afstemming over dit type leerlingen eerder zou kunnen starten; bijvoorbeeld al in groep 6 of 7 in plaats van in groep 8.

Op verzoek van de scholen faciliteert het samenwerkingsverband met behulp van arrangementen de onderwijs ondersteuningsbehoefte van leerlingen. Aan leerlingen die 'noodzakelijkerwijs' aangewezen zijn op het speciaal (basis) onderwijs `verstrekkt het samenwerkingsverband een toelaatbaarheidsverklaring.

Tijdens de interviews over dit doel is geprobeerd een beeld te krijgen van de ervaringen van de medewerkers van de scholen met de ondersteuning die vanuit het samenwerkingsverband geboden wordt. Aan de deelnemers aan de evaluatie is gevraagd wat hun ervaringen zijn met de advisering en verstrekking van middelen door het samenwerkingsverband aan de scholen voor de leerlingen die meer nodig hebben dan binnen de basisondersteuning geboden kan worden.

De scholen ontvangen per leerling lichte ondersteuningsmiddelen à € 154,= per leerling (tot 1/8/2022) en kunnen bij het samenwerkingsverband een aanvraag indienen voor tijdelijke financiële middelen als de onderwijs ondersteuningsbehoefte de basis – en lichte ondersteuning overschrijdt (arrangement).

De intern begeleiders geven aan dat de lichte ondersteuningsmiddelen én de arrangementsgelden ervoor zorgen dat de school tegemoet kan komen aan de onderwijs ondersteuningsbehoefte van leerlingen waartoe zij anders niet in staat zouden zijn. Door deze aanvullende financiële ondersteuning lukt het om minder leerlingen te verwijzen naar specialistische onderwijsvormen.

Een aantal intern begeleiders geeft aan dat de leerlingen op het regulier onderwijs met een onderwijs ondersteuningsbehoefte die aansluit op het SBO 'tussen wal en schip vallen'. Deze leerlingen komen niet in aanmerking voor een arrangement.

Het samenwerkingsverband verstrekt immers voor dit doel lichte ondersteunings-middelen aan de scholen.

De geïnterviewde directeuren geven aan dat zij het lastig vinden dat de arrangementen steeds op incidentele basis verstrekt worden. Over het algemeen bieden de arrangementen de facilitering die nodig is om leerlingen op school te houden, maar sluit de duur van de afgegeven beschikking niet altijd aan bij de behoefte. Door de systematiek van incidentele verstrekking van middelen moeten

hun medewerkers jaarlijks tijd investeren in het indienen van een nieuwe aanvraag. Daarnaast gaat het voor een deel van de leerlingen om een structurele 'zware' onderwijs ondersteunings-behoefte die gedurende hun schoolloopbaan niet of niet in aanzienlijke mate zal veranderen. De directeuren geven aan dat zij het dan niet efficiënt vinden dat de beschikking afgegeven wordt voor een beperkte periode.

Ook veel intern begeleiders geven aan dat de werkzaamheden die gepaard gaan met de aanvraag van een arrangement veel werk met zich meebrengt. Daarnaast geeft de beoordeling van de aanvraag door het samenwerkingsverband hen het gevoel dat het samenwerkingsverband onvoldoende vertrouwen heeft in hun beoordelingsvermogen en de noodzaak van de inzet van deze aanvullende bekostiging. Een afwijzing van de aanvraag betekent in veel situaties dat er geen ondersteuning van buitenaf ingekocht kan worden. Wordt het arrangement echter wel gehonoreerd dan start voor de school de zoektocht naar de externe deskundigen die de uitvoering van de ondersteuning op zich kunnen nemen.

Een aantal intern begeleiders heeft contact met een vast netwerk van meerdere zzp'ers zodat zij snel kunnen schakelen zodra het arrangement afgegeven is. De geïnterviewden geven aan dat vaak 'uitgeweken' moet worden naar externe expertise omdat de uitvoering van een arrangement niet door een onderwijsassistent of leerkrachtondersteuner kwalitatief toereikend uitgevoerd kan worden. Een onderwijsassistent is niet opgeleid voor de begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijs ondersteuningsbehoeften. De expertise van een leerkracht sluit over het algemeen meer aan op de zorgniveau 's 1, 2 en 3 en niet op de hogere onderwijs ondersteuningsniveau 's.

Een aantal scholen kiest ervoor om met de arrangementsmiddelen toch de eigen medewerkers van de school in te zetten. Hier wordt bijvoorbeeld de groep waarin de leerling zit

waarvoor het arrangement afgegeven is, overgenomen door een andere medewerker zodat de leerkracht zelf uit de groep kan en met een paar leerlingen de aanpak kan uitvoeren.

Naar aanleiding van de vraag aan de directeurs of zij op het niveau van de werkeenheden of de zware ondersteuningsmiddelen (arrangementen) efficiënter ingezet kunnen worden wordt aangegeven dat dit onderwerp niet op de agenda staat. Iedere school binnen de werkeenheden probeert op dit moment op 'schoolniveau' tegemoet te komen aan de onderwijs ondersteuningsbehoefte van deze leerlingen. De directeurs verwachten dat dit gesprek op gang komt nadat de nieuwe SOP 's opgesteld zijn.

Op de vraag of de intern begeleiders zich voldoende ondersteund voelen bij de aanvraag van een arrangement of een toelaatbaarheidsverklaring zijn de reacties wisselend: de meeste intern begeleiders voelen zich voldoende ondersteund en hebben waardering voor de laagdrempelige toegankelijkheid

van de commissieleden.

Voor alle geïnterviewden is de rol van de commissie toelaatbaarheidsverklaringen (CTLV) helder: zij adviseren de directeur-bestuurder met betrekking tot het nemen van besluiten tot de afgifte van een arrangement of een toelaatbaarheidsverklaring naar het speciaal (basis) onderwijs.

De intern begeleiders vinden de procedure voor de aanvraag van een arrangement of een toelaatbaarheidsverklaring duidelijk en aanvragen worden binnen de gestelde termijn afgehandeld.

Tegelijkertijd is echter de inhoudelijke afweging op basis waarvan bepaald wordt of een aanvraag wel of niet gehonoreerd wordt minder transparant. Het is voor de intern begeleiders onduidelijk op basis van welke criteria het samenwerkingsverband de aanvraag beoordeelt.

De geïnterviewden hebben de indruk dat de aanvragen zorgvuldig beoordeeld worden. Ook zijn er positieve ervaringen opgedaan met de gesprekken die geïnitieerd worden door de commissieleden in de casussen waar ouders en school van mening verschillen of de commissieleden naast het dossier meer informatie nodig hebben om een advies te kunnen geven. Ook de bezoeken van de commissieleden ten behoeve van de observatie van een leerling of gesprekken met medewerkers op de scholen worden gewaardeerd.

Tegelijkertijd geven de intern begeleiders aan dat zij de aanvraagprocedure voor een arrangement of toelaatbaarheidsverklaring ervaren als

eenrichtingsverkeer. Zij missen tijdens de afhandelingsprocedure contact over de ingeschatte periode die nodig is voor de afhandeling van de aanvraag. Ook wordt aangegeven dat wanneer in de applicatie Tommy specifiekere beschreven wordt welke informatie nodig is voor een aanvraag, voorkomen kan worden dat veel werk gestoken wordt in het verstrekken van informatie die voor de beoordeling van de aanvraag niet relevant is.

De deelnemers aan de evaluatie zijn zonder uitzondering positief over de ondersteuning die geboden wordt door de BPO 'ers. De BPO 'ers zijn laagdrempelig te benaderen, denken aan de voorkant mee, beschikken over aanvullende expertise en nemen deel aan de vergaderingen van het ondersteuningsteam en oudergesprekken. Zij bieden ondersteuning op het niveau van de leerling, de leerkracht en soms de hele klas. Zij functioneren als kritische sparringpartner en schakelen andere collega's in indien andere expertise nodig is.

De nabijheid van de vaste bij de werkeenheden aangesloten BPO 'ers maakt het mogelijk pro-actiever en meer preventief te werken. De geïnterviewden geven aan dat het daarom van belang is dat er continuïteit is in de koppeling BPO 'er en werkeenheden.

De BPO 'ers komen op veel andere scholen en hebben daardoor een goed beeld van het onderwijs ondersteuningsaanbod op het niveau van de werkeenheden. Zij denken mee in het versterken van de ondersteuningsstructuur op school – en op het niveau van de werkeenheden. Zij leveren een bijdrage aan het versterken van de verbindingen tussen de werkeenheden en de gemeente. De directeurs die geïnterviewd zijn geven aan dat het helpend zou zijn indien de BPO 'ers nog meer hun ervaringen met betrekking tot allerlei casuïstiek op het niveau van de werkeenheden zouden delen.

Over het algemeen hebben de BPO 'ers een adviserende rol. Een aantal intern begeleiders heeft

aangegeven dat zij het jammer vinden dat de BPO 'ers niet ook meer uitvoerend aan de slag kunnen: zij willen niet alleen advies, maar ook 'geholpen' worden.

Het samenwerkingsverband heeft de telefonische bereikbaarheid van haar frontoffice beperkt tot twee maal een uur per dag. De geïnterviewden geven aan dat zij daarom nu, meer dan voorheen, het samenwerkingsverband per mail benaderen. De ruimere telefonische bereikbaarheid van de frontoffice vonden deze geïnterviewden prettiger.

Continu leren en ruimte om te handelen.

In het ondersteuningsplan 'Meer mogelijk maken' is opgenomen dat wij de ambitie hebben om op alle niveaus binnen en tussen de scholen kennis uit te wisselen over passend onderwijs. We verwachten dat we hierdoor de kwaliteit van ondersteuning aan leerlingen over de hele linie kunnen laten toenemen. Het samenwerkingsverband heeft hierbij een stimulerende rol.

In het ondersteuningsplan 'Meer mogelijk maken' is daarnaast beschreven dat een correcte rolname van alle betrokkenen en het werken op basis van vertrouwen professionals ruimte biedt om te handelen. Deze ruimte om te handelen leidt niet alleen tot meer werkplezier en bevlogenheid maar ook tot een toename in creatieve oplossingen voor het bieden van passende oplossingen.

Over het algemeen heeft deskundigheidsbevordering de afgelopen 2,5 jaar geen prioriteit gehad. Alles heeft primair in het teken gestaan van de klas 'draaiend houden'. Corona en de vervangingsproblematiek waren aan de orde van de dag.

De geïnterviewden geven aan dat kennisontwikkeling met name georganiseerd wordt op het niveau van de eigen onderwijsinstelling. Bij de invoering van een nieuwe methode gaan professionals bijvoorbeeld bij elkaar op bezoek om kennis te nemen van de voor- en nadelen van een methode. Meestal vindt kennisuitwisseling tussen professionals plaats door middel van collegiale ondersteuning binnen de eigen school en tussen de scholen van dezelfde onderwijsinstelling. Kennisuitwisseling binnen de eigen onderwijsinstelling lijkt makkelijker te organiseren dan tussen scholen van verschillende onderwijsinstellingen. Slechts in beperkte mate wordt deskundigheidsbevordering gefaciliteerd m.b.t. het verzorgen van onderwijs aan leerlingen met een specifieke ondersteuningsbehoefte. Veelal wordt

ruimte geboden aan de professional om zelf aan te geven welke expertise hij of zij wil ontwikkelen.

Scholen van verschillende onderwijsinstellingen weten vaak wel van elkaar welke school beschikt over welk type expertise, maar de onderlinge uitwisseling van kennis tussen scholen van verschillende organisaties komt nog moeizaam tot stand. Veel intern begeleiders zien dit als een gemiste kans en pleiten voor het benutten van elkaars expertise en het delen van 'good practices' tussen de onderwijsinstellingen.

Er is veel behoefte om samen 'stappen te gaan zetten' en kennis met elkaar uit te wisselen. Het samen leren van en met elkaar wordt gemist. Er is een gevoel van gemis aan initiatief op dit gebied. Er is geprobeerd dit proces op gang te brengen, maar er gebeurt voornamelijk niet veel. Het lukt vaak nog niet om daadwerkelijk gebruik te maken van elkaars expertise. Een aantal professionals geeft aan dat het al op het niveau van de eigen school lastig is om bij elkaar te gaan kijken.

Hierbij lijkt de omvang van de werkeenheden en de 'geografische nabijheid' van de scholen van invloed te zijn. De geïnterviewden geven aan dat dit in compactere netwerken beter lukt dan in grotere werkeenheden.

De geïnterviewden geven aan dat het hen helpt als bestuurders van een werkeenheden hierin het voortouw nemen en dit type initiatieven stimuleren en faciliteren. Aangegeven is 'dat er meer gestuurd moet worden van bovenaf, zodat er meer aandacht voor kennisontwikkeling en kennisdeling is en de urgentie gezien'.

het geven van trainingen, het verzorgen van workshops of co-teaching.

De professionals geven aan dat deelname aan deskundigheid bevorderende activiteiten hen geholpen heeft om meer vertrouwen te hebben in hun handelen in relatie tot leerlingen die een specifieke onderwijs ondersteuningsbehoefte hebben. Zij zijn deze leerlingen anders gaan benaderen waardoor zij beter kunnen aansluiten bij de behoeften van deze leerlingen.

Ook de kennisuitwisseling tussen de werkeenheden onderling wordt gemist. De BPO'ers en procesregisseurs attenderen de medewerkers van de scholen op ontwikkelingen binnen andere werkeenheden, maar het lukt vervolgens nog onvoldoende om hier actief iets mee te doen.

Er zijn echter ook enkele werkeenheden waar wel doelgericht gewerkt wordt aan het benutten van de kennis die op de andere scholen aanwezig is. In deze werkeenheden is aandacht voor gezamenlijke expertiseontwikkeling. Professionals van deze werkeenheden geven aan dat het kennisniveau het afgelopen jaar 'een flinke boost' heeft gekregen.

Kennisuitwisseling vindt in ieder geval plaats tijdens de bijeenkomsten van de IB 'ers en de overleggen van het ondersteuningsteam en of de zorgteams binnen de werkeenheden. Ook de BPO 'ers verzorgen op initiatief van de school een deel van de deskundigheidsbevordering in de vorm van

Kwaliteitszorg en financieel beheer

De inspectie van het onderwijs monitort of ons samenwerkingsverband beschikt over een ontwikkelingsgerichte kwaliteitscultuur waarin beleid wordt opgevolgd en na evaluatie wordt bijgesteld. Hierbij wordt bekeken welke visie, ambitie en doelen wij hebben vastgesteld en of wij hier op sturen en uitvoering aan geven. En vervolgens, in dialoog met elkaar, de effectiviteit van ons beleid evalueren en er verantwoording over afleggen.

De inspectie van het onderwijs toetst of:

- 1. Het vereiste basis kwaliteitsniveau zoals omschreven in het waarderingskader van de inspectie gerealiseerd en geborgd wordt;***
- 2. Wij werken aan het verbeteren van onze wettelijke taken;***

- 3. Wij invulling geven aan deugdelijk financieel beheer (rechtmatig, doelmatig en duurzaam);***
- 4. Ons financieel beheer en kwaliteitszorg geïntegreerd is.***

De bestuurders van de onderwijsinstellingen hebben de opiniërende bijeenkomst van 10 mei jl. gebruikt om te reflecteren op de doelen die we onszelf gesteld hebben, onze kwaliteitszorg en financieel beheer.

De bestuurders geven aan dat samenwerking binnen het samenwerkingsverband door het grote aantal onderwijsinstellingen lastig is. De opgave om een netwerk van faciliteiten in te richten ten behoeve van de onderwijs ondersteuningsbehoefte van leerlingen wordt daarom met name opgepakt binnen de eigen organisatie.

Met betrekking tot de vraag of er geanalyseerd is of het netwerk van faciliteiten toereikend is om tegemoet te komen aan de onderwijs ondersteuningsbehoefte van hun leerlingen geven de bestuurders aan dat er geen

analyse uitgevoerd is van de aanwezige faciliteiten in de werkgebieden van betrokken bestuurders. Het 'oude SOP format' was hier niet 'geschikt voor. Citaat: "Ik weet niet wat ze allemaal hebben op die scholen."

De bestuurders van de één-pitters' die in hun rol van directeur-bestuurder dichter op de werkvloer staan, hebben wel zicht op de faciliteiten die er zijn. Alle aanwezigen verwachten dat het nieuwe SOP meer inzicht in het huidige netwerk van faciliteiten zal opleveren en als nulmeting gezien kan worden.

Voor wat betreft het resultaat van de geboden onderwijsondersteuning aan leerlingen, geven de bestuurders aan dat zolang er thuiszitters zijn, dit resultaat nog niet voldoende is. Het 'netwerk van faciliteiten' kan en moet veel sterker worden dan het nu is. De mate waarin het huidige netwerk van faciliteiten toereikend is om tegemoet te komen aan de onderwijs ondersteuningsbehoefte van leerlingen is evenwel geen onderwerp van gesprek tussen de bestuurders onderling of in de werkeenheden. Ook vraagt een aantal bestuurders zich af op het inrichten van een dekkend netwerk van voorzieningen in financieel opzicht haalbaar is.

Een aantal bestuurders geeft aan dat 'passend onderwijs' wel een vast onderwerp is op de agenda van hun directiebestuur, maar dat het lastig is 'grip' te krijgen op de opgave en dat er onvoldoende een gevoel van 'urgentie' is. Ook geven bestuurders aan dat mede in verband met een andere prioriteitsstelling door de coronacrisis, zij niet altijd voldoende gemotiveerd waren om met deze opdracht aan de slag te gaan.

De bestuurders geven aan dat de medewerkers die in opdracht van het samenwerkingsverband werken

de scholen stimuleren om hun onderwijs ondersteuningsaanbod in kaart te brengen, zij 'jagen' dit proces aan, maar laten het initiatief om hier ook daadwerkelijk mee aan de slag te gaan bij de scholen zelf. Deze bestuurders zijn van mening dat het samenwerkingsverband zich in die situatie hier meer 'sturend' in zou mogen optreden. De bestuurders geven aan behoefte te hebben aan meer sturing op de te bereiken doelen vanuit het samenwerkingsverband.

De scholen die een groepsarrangement aangevraagd-en ontvangen hebben positieve ervaringen opgedaan met betrekking tot de samenwerking tussen 'onderwijs' en 'samenwerkingsverband'. De medewerkers van het samenwerkingsverband ondersteunen de initiatiefnemers bij het indienen van de aanvraag en het samenwerkingsverband beoordeelt 'ontwikkelingsgericht' of de kwaliteit van het initiatief en de leerlingen die er gebruik van maken aansluiten bij de uitgangspunten.

De bestuurders geven daarnaast aan dat het hen opvalt, dat niet alle directeuren op de hoogte zijn van de financiële wijzigingen en ontwikkelingen. Directeuren zijn soms verrast als ze horen dat er minder lichte middelen door het samenwerkingsverband beschikbaar worden gesteld. Deze bestuurders geven echter aan dat zij hun eigen directeuren wel ruim van tevoren mee nemen in alle ontwikkelingen. Zij vinden het van belang dat er, in het licht van het structurele negatieve exploitatieresultaat, door hun directeuren geanticipeerd wordt op eventuele verdergaande bezuinigingen.

In het kader van het doel om voor alle leerlingen een ononderbroken schoolloopbaan te organiseren is aan de bestuurders gevraagd welke ervaringen zij hebben met betrekking tot de kwaliteit van samenwerking met de gemeente en haar uitvoeringspartners. Gevraagd is of zij met de wethouders van de gemeenten gezamenlijke doelen en een uitvoeringsagenda vastgesteld hebben en de bereikte resultaten periodiek met elkaar evalueren.

Ook is aan hen gevraagd welke afspraken gemaakt zijn over de inzet van middelen en of er een werkwijze vastgesteld is voor 'de grijze gebieden' tussen de jeugdwet en de WPO.

De ervaringen van bestuurders met betrekking tot de samenwerking met de gemeente wordt als heel wisselend ervaren. De aanwezigen geven aan dat er geen sprake is van partnerschap. Zij bestempelen de samenwerking als 'ingewikkeld'. De overlegstructuur is niet goed ingericht: het samenwerkingsverband overlegt met de gemeente,

ook de onderwijsinstellingen overleggen met de gemeenten, maar er is geen overlegstructuur waar onderwijs, gemeente en samenwerkingsverband alle drie op aangesloten zijn. De gemeente zoekt op eigen initiatief ook afstemming met individuele scholen. Hierdoor hebben de bestuurders van de onderwijsinstellingen onvoldoende zicht op wat er allemaal gebeurt.

In een aantal gemeenten ontbreekt een 'onderwijsvisie' waardoor er onduidelijkheid is over de gemeentelijke ambities. Daarnaast vinden er veel personele wisselingen plaats. De vele wisselingen bij de gemeente en het gebrek aan kennis ten aanzien van het onderwijs spelen de effectiviteit van de samenwerking parten. Er wordt veel gepraat, veel opgehaald, maar er zijn weinig concrete acties. Ook de gemeentelijke NPO plannen komen niet overal van de grond. Vaak is de agenda van de politiek hierin een belemmerende factor.

Op het niveau van de individuele leerling verloopt de samenwerking beter, al hoewel er wat discussies zijn over welke kosten betaald moeten worden door de gemeente en welke vanuit het onderwijs.

Nog maar een beperkt aantal jaar geleden verliep de samenwerking tussen de gemeente Breda en het onderwijs goed. 'Men' was trots op deze samenwerking. Nu is veel van wat opgebouwd was afgebroken. Er is bijna geen afstemming meer met het CJG. Het CJG is volledig uit beeld en de ondersteuning voor leerlingen vanuit de jeugdwet verloopt moeizaam. Binnen de werkeenheden in Breda is dit 'een hot topic'. Er zijn diverse initiatieven ondernomen om de samenwerking op gang te brengen maar vooralsnog hebben die nog nauwelijks effect.

In Breda is het onderwijsveld aan de thema-tafel vertegenwoordigd. De onderlinge afstemming daarover wordt als toereikend ervaren. Als de gemeente de koers heeft bepaald, komt er soms een potje geld beschikbaar, waar je dan een aanvraag voor kunt doen.

In de meeste gemeenten lukt het echter vaak wel om gezamenlijke oplossingen te vinden voor 'het grijze gebied'. Bij een enkele gemeente is dat wel

zoeken. Er worden op het niveau van de individuele leerling vooral knelpunten in de samenwerking ervaren bij het kruisen van grenzen: verschillende betrokken gemeenten (bijvoorbeeld in het kader van leerlingenvervoer), verschillende inkoopregio's voor de jeugdzorg, of bij betrokkenheid vanuit verschillende samenwerkingsverbanden.

Een enkele bestuurder heeft positieve ervaringen met betrekking tot de samenwerking met de gemeente. In deze gemeente is een heldere visie op het leren en ontwikkelen van kinderen. Door de inrichting van de beide stelsels (jeugdwet en WPO) ontstaan er in de uitvoering op het snijvlak van onderwijs en zorg toch soms knelpunten en hiaten. Deze worden dan in goed overleg vanuit een gedeelde visie opgelost. Een enkele gemeente faciliteert door het beschikbaar stellen van financiële middelen de inrichting van 'een tussenvoorziening' voor leerlingen die onder schooltijd ook ondersteuning vanuit de jeugdwet nodig hebben.

Het samenwerkingsverband faciliteert het onderwijs met middelen (mensen en geld) om tegemoet te komen aan de onderwijs ondersteuningsbehoefte van leerlingen die meer nodig hebben dan binnen de basisondersteuning georganiseerd kan worden. Aan de bestuurders is gevraagd wat hun ervaringen zijn met betrekking tot de inzet van deze middelen: wordt met de inzet van deze middelen recht – en doelmatig en met borging van financiële continuïteit de beoogde inhoudelijke effecten bereikt?

De bestuurders staan positief tegenover de 'lumpsum' verstrekking van de lichte ondersteuningsmiddelen. Zij zijn van mening dat zij vooral zelf meer moeten sturen op een doelmatige besteding van deze middelen en een cyclus moeten inrichten waarin verantwoording afgelegd wordt op de concrete resultaten die met de inzet van deze middelen bereikt wordt.

Een aantal bestuurders laat zich 'bezorgd' uit over de inzet van de zware ondersteuningsmiddelen. De meeste bestuurders hebben weinig zicht op de besteding van deze middelen en vertrouwen op de keuzes die hun directeuren hierin maken. In het verleden werden leerlingen 'met een rugzakje' ruimer gefaciliteerd dan de leerlingen die nu in aanmerking komen voor een arrangement. Deze bestuurders hebben de indruk dat er steeds minder financiële middelen voor leerlingen met een zware onderwijs ondersteuningsbehoefte beschikbaar zijn.

Ook bestaat het idee dat arrangementen aangevraagd worden voor leerlingen die eigenlijk toereikend gefaciliteerd zouden moeten kunnen worden met lichte onderwijs ondersteuningsmiddelen. Citaat: *'Wanneer een IB 'er goed weet wat hij/zij moet opschrijven dan kan deze veel arrangementsgelden binnenhalen.'*

De bestuurders zijn kritisch op het incidentele karakter van de verstrekking van de

arrangementen en de bureaucratie die de 'slagboomsystematiek' met zich meebrengt.

Daarnaast heeft een deel van de leerlingen een 'onderwijs ondersteuningsbehoefte' die zwaar is en gedurende hun schoolloopbaan niet verandert. De bestuurders vinden het logischer als voor deze leerlingen de arrangementsmiddelen structureel beschikbaar gesteld worden. Nu moet periodiek aangetoond worden 'wat er mis is met het kind', terwijl het eigenlijk gaat om het bieden van goed onderwijs o.a. door de competenties van professionals zodanig te ontwikkelen dat zij beter in staat zijn om tegemoet te komen aan de onderwijs ondersteuningsbehoefte van deze leerlingen.

Een enkele bestuurder bekostigt structurele personele capaciteit met deze incidentele 'arrangementsmiddelen'. Hierdoor kan het personeel dat in dienst van de organisatie is ondersteuning aan deze leerlingen bieden.

Een aantal bestuurders mist de arrangementen voor leerlingen die een onderwijs ondersteuningsaanbod nodig hebben waarbij de leerstof langzamer of juist sneller aangeboden kan worden. Zij missen arrangementen voor leerlingen die anders aangewezen zijn op het speciaal basis onderwijs. Het feit dat de lichte ondersteuningsmiddelen aangewend dienen te worden voor het aanpassen van de wijze waarop en de snelheid waarmee de leerstof aangeboden wordt is hen niet bekend.

De bestuurders zijn van mening dat de nieuwe werkwijze voor de aanvraag van een toelaatbaarheidsverklaring of arrangement een verbetering is ten opzichte van het oude werkproces. Zij geven wel aan dat er bij hun medewerkers af en toe frustratie is over de duur van de afhandeling van een aanvraag en de beperkte telefonische bereikbaarheid van de leden van de commissie toelaatbaarheidsverklaringen.

Over de kwaliteit en inzet van de BPO zijn de bestuurders zeer tevreden. Citaat: *'De BPO-er is fantastisch!'*

In deze krappe arbeidsmarkt is het lastig voldoende personeel te werven. Geopperd wordt dat het beschikbaar stellen van uitvoerende capaciteit door het samenwerkingsverband, onder meer voor de uitvoering van arrangementen, helpend zou kunnen zijn.

Ook wordt ingebracht dat de inzet van de BPO 'er geborgd moet zijn, mogelijk door het werkgeverschap voor deze medewerkers bij het

samenwerkingsverband te beleggen. Hier zijn niet alle aanwezigen het over eens.

De bestuurders zijn kritisch over de toegevoegde waarde van de procesregisseurs.

Tot slot is aan de bestuurders die aanwezig waren bij de opiniërende bijeenkomst op 10 mei jl. gevraagd hoe zij aankijken tegen de mate waarin wij beschikken over ‘een ontwikkelingsgerichte kwaliteitscultuur’ waarbij we periodiek reflecteren op onze, visie, ambities en doelen, de wijze waarop we daar uitvoering aan geven en de mate waarin we in dialoog met elkaar vaststellen of ons beleid de beoogde effecten oplevert en ons daarover verantwoorden naar elkaar en naar andere belanghebbenden.

De bestuurders geven aan dat de dialoog waarbij we elkaar bevragen op de effectiviteit van ons beleid niet plaats vindt. Hiervoor is nodig dat je ‘open en vrij’ met elkaar in gesprek kunt. Je moet elkaar beter leren kennen. Mogelijk belemmert het

grote aantal onderwijsinstellingen in ons samenwerkingsverband een constructieve samenwerking. Hier is een kleine en veilige setting voor nodig. Ook is nodig dat je in je rol als bestuurder hierover het gesprek met de directeuren voert. Dat gebeurt nu ‘te weinig’.

Citaat: *‘toch moeten we nu in actie komen’*. We hebben elkaars expertise onvoldoende benut. Laten we binnen de werkeenheden ‘met de billen bloot gaan’. Laten we actiever aan de slag gaan met een analyse van onze huidige situatie (o.a. op basis van de beschikbaar gestelde data), deze gegevens inhoudelijk duiden en daarover met elkaar in gesprek gaan en ons aan elkaar ‘verantwoorden’.

Een aantal bestuurders uit hun ergernis over het feit dat slechts ongeveer de helft van de bestuurders aanwezig is bij deze bijeenkomst. Er lijkt zelfs een patroon te ontstaan, waarbij een deel van de bestuurders niet aanwezig is bij ‘consulterende bijeenkomsten’. Dit getuigt niet van voldoende

urgentiebesef met betrekking tot de opgave waarvoor we staan. Citaat: *“Je moet er toch bij willen zijn! We hebben bovendien 2 miljoen op te lossen. Daar moet je op sturen.”* De trendontwikkeling ten aanzien van het aantal verwijzingen van leerlingen naar het speciaal onderwijs is zodanig dat er zo dadelijk onvoldoende middelen beschikbaar zijn om het fundament stevig door te ontwikkelen.

Het samenwerken tussen scholen van verschillende onderwijsinstellingen is lastig de onderlinge concurrentie overheerst soms. Citaat: *Natuurlijk mag je je eigen belang kennen, maar spreek dat uit.* Bestuurders moeten hier ook hun directeuren duidelijker ‘richting op geven’. Citaat: *We vormen immers met elkaar het samenwerkingsverband.*

